

**Plaatsingslijst van de stukken van
De Hendrik Piersonstichting
(Nederlandse Middernacht Zending
Vereniging, Nederlandse Vrouwenbond
tot Verhoging van het Zedelijk
Bewustzijn)**

(1879-1971)

Bevat stukken over
de Nederlandse Vereniging tegen de Prostitutie,
de Vereniging tot Bevordering der Zedelijkheid in de Neder-
landse Overzeese Bezittingen te Utrecht en
de Vereniging tot Bestrijding van het Nieuw-Malthusianisme

Samengesteld door J.F. Seijlhouwer

Collectie HDC | Protestantse Erfgoed
Bibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 189
Augustus 2018

Inleiding

De oorspronkelijke inventaris van de Hendrik Piersonstichting was onoverzichtelijk, onduidelijk en dus moeilijk hanteerbaar voor de gebruikers. Om hier verandering in aan te brengen zijn in de inventaris enkele wijzigingen aangebracht die de toegankelijkheid tot het archief vergroten en de overzichtelijkheid van de lijst bevorderden. Het voorwoord is ongewijzigd gebleven.

Het oorspronkelijke embargo op de inventarisnummers 1 en 2 (notulen van het dagelijks en algemeen bestuur 1907-1971) en nummer 17 (personalia) (pagina 11 van deze inventaris) wordt opgeheven. Met gegevens uit deze inventarisnummers dient discreet te worden omgegaan, met respect voor de privacy van in die stukken genoemde personen.

J.F. Seijlhouwer
25 februari 2014

Plaatsingslijst van de Hendrik Piersonstichting

De Hendrik Piersonstichting heeft een ingewikkelde voorgeschiedenis. In 1948 fuseerden de Nederlandse Middernachtzending Vereniging en de Nederlandse Vrouwenbond tot verhoging van het Zedelijk Bewustzijn. De eerste organisatie hield zich bezig met de bestrijding van de prostitutie en de onzedelijkheid onder de mannen, de Vrouwenbond verrichtte haar werk m.n. onder prostituees en ongehuwde moeders. Bij beide verenigingen was het accent in het werk langzamerhand verschoven van het getuigen tegen het kwaad naar sociaal werk; exploitatie van tehuizen, adviesbureaus, contacten met overheidsinstellingen e.d. Beide organisaties werkten in de praktijk al nauw samen, zodat de fusie niet uit de lucht kwam vallen.

De nieuwe organisatie kreeg de naam Zedenopbouw. Deze naam bleek later bij de cliënten nogal eens op weerstand te stuiten, zodat hij werd veranderd in de Hendrik Piersonvereniging. Nog later werd de vereniging omgezet in een stichting.

Het archief

De plaatsingslijst van de Piersonstichting draagt een voorlopig karakter en geeft slechts een globale omschrijving van de inhoud.

De kern van de collectie wordt gevormd door de archieven van de Middernachtzending en de Zedenopbouw tot ongeveer 1955. Het archief van de Vrouwenbond is in de oorlogsjaren verloren gegaan. Daarnaast zijn er nog enkele archieven of liever restanten van archieven van enkele andere organisaties:

1. Van de Vereniging tot bestrijding van het Neo-Malthusianisme, in de jaren '30 teniet gegaan, is het notulenboek en enige correspondentie aanwezig.

2. Het zelfde geldt voor een notulenboek van de Vereniging tot bevordering van de Zedelijkheid in de Nederlandse Overzeese Bezittingen.
3. Ook van de Nederlandse Vereniging tegen de prostitutie bevinden zich slechts enkele notulenboeken in dit archief.
4. Tenslotte zijn er nog een aantal losse stukken van de Vereniging tot bestrijding van geslachtsziekten bij het archief gevoegd.

Waarschijnlijk zijn de stukken van al deze organisaties bij die van de Middernachtzending gekomen door toedoen van G. Velthuisen, die jarenlang secretaris der Middernachtzending is geweest en leider van het bureau in Amsterdam. Uit wat er nog over is, blijkt dat hij geneigd was, veel te bewaren, ook kladteksten van lezingen en artikelen. Daar hij de spil van het werk was, op zijn bureau over ruimte beschikte en van vrijwel alle organisaties op zijn terrein wel lid was, heeft dit vermoeden wel enige grond.

Deze veelheid van functies van G. Velthuisen maakt het echter ook moeilijk te onderscheiden tot welk archief een bepaald stuk behoort, temeer daar het gebruik van briefpapier nog geen garantie is dat hier namens een bepaalde organisatie geschreven wordt. Soms zijn er sterke vermoedens van het tegendeel. Zo konden we de stukken van de Vereniging tot bestrijding van Geslachtsziekten niet tot een geheel reconstrueren.

Veel zal in de loop der jaren verloren gegaan zijn; van het archief van de Vrouwenbond, dat in 1940 nog aanwezig was, is maar een schamel restant over.

In een verslag van 1944 van de toenmalige secretaris is sprake van 'uitdunning van het archief'.

In de jaren ca 1945-1960 werden onderwerpsgewijze geordende dossiers aangelegd. Dit betrof echter algemene vraagstukken, vrijwel nooit concrete gevallen. Bij andere stukken, met name bij de papieren van Velthuisen, kregen wij de indruk dat er enkele belangrijk geachte stukken apart gelegd zijn en de rest zonder ordening is weggeborgen. Wij hebben getracht de bestaande dossiers te handhaven en aan te vullen, voor de rest moest een ordening naar eigen inzicht worden bedacht.

In augustus 2018 werden 6 foto's betreffende de Nederlandse Middernacht Zending Vereniging die waren meegekomen met archief 531 Nederlandse Federatie van Instellingen voor de Ongehuwde Moeder en haar kind aan deze collectie toegevoegd.

Plaatsingslijst

NEDERLANDSCHE VROUWENBOND TOT VERHOOGING VAN HET ZEDELIIK BEWUSTZIJN

1. Stukken afkomstig van de Nederlandse Vrouwenbond tot verhoging van het Zedelijk bewustzijn, 1912-1947

Doos 1

1. Notulenboek jaarvergaderingen 1930-1937
1 band.
2. Losse stukken (verslagen, circulaires, convocaties) 1934-1947
1 omslag.
3. Notulenboek afdeling Amsterdam, 1912-1947
5 delen.
1912-1917, 1917-1921, 1921-1925, 1925-1931, 1940-1947
4. Notulenboek afdeling Amsterdam, bestuur Tehuis Keizersgracht 646, 1929-1936
1 deel.

NEDERLANDSE VERENIGING TEGEN DE PROSTITUTIE

2 Stukken afkomstig van de Nederlandse Vereniging tegen de Prostitutie.

Doos 1

1. Notulenboeken, 1879-1903
5 delen.
1879-1883, 1883-1888, 1888-1889, 1889-1891, 1897-1903
2. Verzoek van de Vereniging om steun voor haar werk bij de kerken en reacties van kerkbesturen hierop. 1879. Reacties gerangschikt per kerkgenootschap
2 omslagen.

VERENIGING TOT BEVORDERING DER ZEDELJKHEID IN DE NEDERLANDSE OVERZEESE BEZITTINGEN

3 Stukken afkomstig van de Vereniging tot bevordering der zedelijkheid in de Nederlandse overzeese bezittingen te Utrecht (opgericht 2-10-1895)

Doos 2

1. Notulenboeken (inliggend, geschreven reglementen der vereniging) 1901-1910
1 deel.

VERENIGING TOT BESTRIJDING VAN HET NIEUW-MALTHUSIANISME

4 Stukken afkomstig van de Vereniging tot bestrijding van het Nieuw-Malthusianisme.

Doos 2

1. Notulenboek 1898-1913 (inliggend jaarverslag 1912-1913).
2. Notulenboek afdeling Amsterdam algemene Vergaderingen, 1900-1905.
3. Notulenboek afdeling Amsterdam Bestuursvergadering, 1899-1910.

NEDERLANDSE MIDDERNACHT ZENDING VERENIGING

5 Stukken afkomstig van de Nederlandse Middernacht Zending Vereniging.

Doos 2

- 1a Notulenboek 1890-1907.
Doos 21
NB Zie inventarisnummer 6.
- 1 Notulenboek Hoofdbestuur 1922-1948.
NB In 1922 brak een conflict uit tussen hoofdbestuur en afd. Amsterdam. Naar aanleiding hiervan is dit notulenboek aangelegd. Van 1923-1940 zijn slechts twee vergaderingen genotuleerd (1929). Daarna regelmatig genotuleerd.
- 2 Notulenboek (Opricht 20 oktober 1890) Commissie van Bijstand (1888), inliggende kladnotulen. Ingeplakt kasboek 1888-1890.

- 3 Notulenboek Bestuursvergadering, 1908-1912, bevat notulen commissie van toezicht, commissie van uitvoering en van gecombineerde vergaderingen.
- 4 Notulenboek Commissie van Uitvoering 1908-1914, bevat ook notulen van de Commissie van Toezicht en van gecombineerde bestuursvergaderingen.
- 5 Notulenboek Commissie van Uitvoering en Toezicht 1914-1918.
- 6 Jaarverslagen 1905-1906, 1909-1912, 1915-1916, 1918-1920, 1923-1925, 1929, 1932-1933, 1938, 1940-1946, 1948, 1951, 1954, 1955.
Doos 3
NB De jaren 1948 en jaarverslag van Zedenopbouw. Het notulenboek no. 5. 1a werd eerst ontvangen na het opmaken van deze inventaris het bevat van de oprichtingsvergaderingen, algemene vergaderingen en vergaderingen van de bestuurscolleges: hoofdbestuur, Commissie van Uitvoering.
- 7 Stukken betreffende jaarlijkse algemene vergaderingen 1891, 1893, 1898, 1900-1901, 1903-1904, 1906-1926, 1927 (Conferentie), 1928-1931.
Doos 3

Stukken betreffende jaarlijkse vergaderingen 1934-1947
Doos 4

Jaarvergaderingen Zedenopbouw, 1948-1958.

Stukken betreffende etc., Voorin: overzicht van plaats, datum, sprekers en behandelde onderwerpen van de algemene vergadering 1901-1925.
Doos 3
- 8 Stukken betreffende de Leidersvergaderingen 1911-1948.
Doos 4

Correspondentie met Leiders van plaatselijke afdelingen, aansluitend zedenopbouw (De benamingen in deze tak van werk zijn wisselend.) 1948-1955
3 omslagen.
- 9 Losse stukken uit de geschiedenis van de middernachtzending 1888-1957 (selectief bewaard uit een veel groter aantal stukken), 1888-1902, 1913-1957.
Doos 5
- 10 Stukken betreffende de tentoonstelling: Veertig jaar christelijk maatschappelijk arbeid in Nederland, 1938, 1 omslag.
Doos 5

- 11 Stukken betreffende de verhouding tot de overheid in de bezettingsjaren, 1941-1943 1 omslag.
Doos 5
- 12 Stukken betreffende de verhouding tot de Nederlandse Vrouwenbond tot verhoging van het Zedelijk Bewustzijn en de fusie tussen beide organisaties, 1937-1951. 1 omslag.
Doos 5
- 13 Notulenboeken afdeling Amsterdam, 1888-1901, 1902-1915, 1916-1928, 1922-1947
Doos 5
NB Het werk der Middernachtzending begon in Amsterdam. In de notulen is pas na een reorganisatie in 1892 sprake van 'onze afdeling'. Eerst het derde notulenboek vermeldt de afdeling op het titelblad. De boeken bevatten notulen van ledenvergadering, bestuursvergaderingen en vergaderingen van Commissies van Toezicht en van Uitvoering. In 1922 brak een conflict uit tussen de afdeling Amsterdam en het hoofdbestuur. Het hoofdbestuur richtte een nieuwe afdeling Amsterdam op. Deze afdeling notuleerde haar vergaderingen in boek 4. De oude afdeling die de handelwijze van het hoofdbestuur niet erkende, bleef in eerste instantie nog in het bezit van boek 3. Later is dit als nog aan de nieuwe afdeling overgedragen, deze heeft het nog tot 1928 gebruikt voor het notuleren van ledenvergaderingen.
- 14 Brievenboek van P.C. Hildering, secretaris afdeling Amsterdam, 1910-1911, met alfabetisch register.
Doos 6
- 15 Jaarverslagen afdeling Amsterdam 1914-1915. 1 omslag
Doos 6
- 16 Stukken betreffende afdeling Amsterdam, chronologisch geordend, 1889-1922 1 omslag.
Doos 6
- 17 Idem. Stukken na oprichting nieuwe afdeling door Hoofdbestuur. 1922-1955 1 omslag.
Doos 6
- Jaarverslagen van de afdelingen**
- 18 Apeldoorn, 1950-1951. 1 omslag
Doos 6
- 19 Arnhem, 1942-1950, 1952. 1 omslag
- 20 Dordrecht, 1948-1949. 1 omslag
- 21 Drente, 1949. 1 omslag

- 22 Eindhoven (was afdeling Vrouwenbond) jaarverslagen, 1947-1952. 1 omslag
- 23 's-Gravenhage, 1909, 1937-1947, 1951. 1 omslag.
- 24 Groningen, 1941, 1945-1949, 1951-1952. 1 omslag.
- 25 Haarlem, (Zedenopbouw, 1949-1952, Vrouwenbond), 1915-1920, 1923-1928, 1930, 1932-1933, 1935-1947.
- 26 Den Helder (Verslag beheerder Zeemanshuis, 1899), 1915-1917, 1938, 1940-1949, 1951. 1 omslag
Doos 7
- 27 Hilversum. 1950, 1952. 1 omslag
- 28 Vereniging 'Raad en Daad', Leeuwarden der Middernachtzending vereniging 1939-1944. 1 omslag.
- 29 Vereniging 'Christelijke Jeugdhulp' te Leiden, aangesloten bij de Vrouwenbond, 1941-1943, 1945-1946, 1949-1952. 1 omslag
- 30 Naarden Bussum. 1952 1 omslag
- 31 Provincie Noord-Holland. 1923-24, 1927-1933. 1 omslag.
- 32 Nijmegen. 1951
- 33 Rotterdam. Instructie van J. Kooiman door het hoofdbestuur 1914. Financieel overzicht 1907 en begroting 1908. Jaarverslagen, 1 omslag
1914-1916, 1920, 1922-1923, 1925, 1929-1932, 1935-1941, 1943-1952, 1954-1958, 1960, 1962-63.
- 34 Utrecht. 1903-1904, 1937, 1939, 1943, 1948, 1952. 1 omslag
- 35 Vlissingen. 1920-1924, 1930-1931. 1 omslag.
- 36 Provincie Zeeland. 1923-1924. 1926-1928, 1938-1940. 1 omslag
- 37 Provincie Zuid-Holland. 1921-1922, 1932-1933, 1939-1940. 1 omslag
- 38 Cahier met aantekeningen over het werk der Middernachtzending, aangelegd door G. Velthuizen. 1 deel.
- 39 Aantekeningen van G. Velthuizen over de geschiedenis der middernachtzending 1889-1906. 1 omslag
- 40 Cahier met excerpten (door G. Velthuizen) uit K. Kautzky: Vermehrung und Entwicklung. 1 deel.

- 41 Stukken betreffende Duitse sterilisatiewetten en artikelen, lezingen van G. Velthuisen, daarbij gevoegd enige correspondentie en knipsels over dit onderwerp. 1 omslag
Doos 7
- 42 Dagboek van G. Velthuisen 1 stuk.
- 42a Manuscripten van lezingen en artikelen van G. Velthuisen.
Doos 8
- 42b Ongedateerde en onvolledige manuscripten (Velthuisen gaf veel publiciteit aan het werk der Middernachtzending. Hij gebruikte vaak stukken van oude lezingen en artikelen om nieuwe samen te stellen. Vandaar dat er nog al veel incomplete stukken zijn.)
Doos 9
- 43 Manuscripten en lezingen, boekbeoordelingen en klad-aantekeningen van vergaderingen, afkomstig van C. van Buuren-Thierry (Mevrouw Van Buuren was voor haar huwelijk secretaresse van de Middernachtzending). 1 omslag
Doos 10
- 44 Manuscripten van lezingen en artikelen van K. Dijk, G. Tolk en onbekenden. 1 omslag
- 45 Enquête over het gedrag van militairen uit het oogpunt der zedelijkheid tijdens de mobilisatie 1914-1918 1 deel.
- 46 Plakboek Persberichten over Middernachtzending (apart deel niet in doos opgeborgen)
- 47 Plakboek Persberichten over Nieuw-Malthusianisme 1 deel, (apart deel niet in doos opgeborgen)
- 48 Lijst van waarzegsters, deskundigen en z.g. verloskundigen advertenties. 1908 1 deel.
Doos 11
- 49 Stukken betreffende bestrijding geslachtsziekten. Hierin bevinden zich een groot aantal stukken van de vereniging tot bestrijding der geslachtsziekten, waarvan G. Velthuisen bestuurslid was, en van de voorgeschiedenis van deze vereniging.
- 50 Losse stukken en krantenknipsels zaaksgewijze gerangschikt naar onderwerp, 1. Werk zedenopbouw, 2. Zielszorg, 3. Inwendige zending, 4. Maatschappelijk werk, 5. Tijdschrift voor maatschappelijk werk, 6. Reclassering, 7. Ongehuwd, 8. Verloving, 9. Huwelijk, 10. Huwelijksbureau, 11. Idem, particuliere reacties, 12. Echtscheiding, 13. Ongehuwde moeders, 14. [Vereniging tegen het] Neo-Malthusianisme, 15. Neo-

Malthusianisme, 16. Neo-Malthusianistische bond (NVSH), 17. Idem, ongedateerde stukken, 18. Idem, advertenties (ca. 1895-1905), 19. Abortus, 20. Erfelijkheid, 21. Kunstmatige inseminatie (vanaf ca. 1948). 22. Sexuele voorlichting, 23. Zelfbevrediging, 24. Homosexualiteit, 25. Promiscuïteit, 26. Prostitutie, 27. Vrouwenhandel, 28. Kinderbescherming, 29. Jeugdverwilderling, 30. Jeugdzorg. 31. Film, 32. Verdovende middelen, 33. Drankwet, 34. Dansvraagstuk, 35. Enquête danshuizen 1930, 36. ACSO ontspan info, 37. Militairen, 38. Studenten, 39. Bestrijding geslachtsziekten
Doos 12-15

- 51 Korte inhoudssamenvattingen van boeken en artikelen (van Bibliotheek Zedenopbouw)
- 52 Diversen(enkele losse stukken zonder aanwijsbaar verband met andere delen van het archief).
- Meegekomen met archief 531 Nederlandse Federatie van Instellingen voor de Ongehuwde Moeder en haar kind, 6 foto's
  - Zilveren Jubileum NMZ, herinnering aan 17 november 1913, werkende leden Afd. Amsterdam en [...]
  - Bazar Parkzicht Amsterdam, 1913, 2 stukken
  - Jaarvergadering Den Haag 1921
  - 40ste Jaarvergadering Bellevue Amsterdam, 1928
  - Jaarvergadering Arnhem 1930

DE HENRDIK PIERSONSTICHTING

- 1 Notulen dagelijks bestuur, 1907-1963.
1907-1957, Doos 25
1958-1963, Doos 27
- 2 Notulen dagelijks bestuur en algemeen bestuur, 1954-1971.
1954-1963, Doos 26
1963-1966, Doos 28
1967, Doos 28
1968, Doos 29
1969, Doos 30
1970 (1e deel), Doos 31
1970 (2e deel), Doos 32
1971 (2e deel), Doos 17
- 3 Correspondentie bestuur, 1895-1953
Doos 18
- 4 Correspondentie, 1892-1964
Doos 19
'De Getuige', 1892-1941
Reclassering, 1947-1964
Tehuizen, 1949-1956
- 5 Correspondentie afdeling Amsterdam, 1900-1956
Doos 20
- 6 Correspondentie afdeling Amsterdam, (Bazaars, 1921-1947, Olympische Spelen, 1928, Financiën Olympische Spelen, 1913-1950, Publicaties Olympische Spelen, 1913-1950, Vergaderingen Olympische Spelen, 1913-1950, Tehuis Singel 52, 1942-1947, Tentoonstelling 'De Vrouw', 1913, Het patronaat, 1943), 1913-1950
Doos 21
- 7 Correspondentie met de afdelingen, 1889-1969
Arnhem, 1890-1946 en jaarverslag 1914
Doos 22

Gelderland, 1921-948, Goes, 1920-1923, Gorinchem, ongedateerd, Groningen, 1890-1950, Bussum, 1902, Deventer, 1911-1926, Delft, 1922-1923
Doos 22

Dordrecht, 1895-1947
Doos 23

Ede, 1950-1951
Doos 22

Eindhoven, 1946-1955
Doos 22

Enschede, 1902-1906 (Bijgevoegd knipsels 75-j. jubileum 1959), 's-Gravenhage, 1891-1948, Den Helder, 1892-1951
Doos 23

Rotterdam, 1934-1969, Haarlem, 1891-1953, Harlingen, 1895-1947, Hilversum, 1947-1953, Hoorn, ongedateerd, Indonesië, 1948-1949, Rotterdam, 1889-1940, Leeuwarden, 1891-1948
Doos 24

Leiden, 1947-1952, Limburg, 1938-1941, Middelburg, 1891-1927, Noord-Holland, 1915-1939, Nijmegen, 1914-1953, Overijssel, 1940-1953, Tiel, 1923-1927, Twente, 1943-1947, Utrecht, 1902-1954, Vlaardingen, 1917-1939, Vlissingen, 1917-1919, Wageningen, 1945, IJmuiden, 1927-1929, Zeeland, 1920-1940, Zeeland, 1915-1953, Zuid-Holland, 1941-1947, Zutphen, 1891-1950, Zwolle, 1940-1951

- 8 Financiën Middernachtzending, 1901-1940
- 9 Financiën Middernachtzending van de afdelingen, (Amsterdam, 1913-1939, Den Helder, 1913-1947, Tehuis Den Helder, 1910-1913 (toegev. Irene, waarschijnlijk correspondentie)), 1910-1947
- 10 Financiën Middernachtzending Nationaal Comité tegen handel in Vrouwen en Meisjes, 1905-1945
Doos 35
- 11 Subsidieaanvragen Middernachtzending, 1923-1954
Doos 36
- 12 Financiën Nederlandse Vrouwenbond tot Verhoging van het Zedelijk Bewustzijn, 1933-1947
- 13 Adressen aan de Overheid, 1899-1924
- 14 Vereniging tot Bestrijding Neo-Malthusianisme, 1898-1919. Financiën, 1898-1913, Publicaties, Statuten, Vergadering, 1899-1919, Ledenlijst, 1909
- 15 Subsidie en Propaganda Middernachtzending, 1907-1954, Subsidie particuliere fondsen, 1933-1941, Stuiversvereniging, 1929-1932, Propaganda, 1913-1954, Loois (propagandist), 1939-1951, Accountant, 1928-1959, Salarisregeling, 1907-1934, Stukken afdeling Den Haag(werk), 1951-1955
Doos 37
- 16 Statuten en reglementen, 1901-1958
Doos 38
- 17 Personalialia, H. Pierson 1902-1934, J. Lammerts van Bueren, G. Velthuizen 1928-1951, J.N. van Munster, B. ter Linden, H.

Pierson, Van der Steur, P.C. Hildering 1921-1922, A.J. Da
Costa, Verhoeff 1905-1915
Doos 39

18 Brochures
Doos 40